

**Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi**  
**İlâhiyat Fakültesi Dergisi**

The University of Kahramanmaraş Sütçü İmam  
Review of The Faculty of Theology  
**ISSN-1304-4524 e-ISSN-2651-2637**

**Gadamer'in Felsefi Hermenötiğinde Öne Çıkan Hususlar**  
Prominent Issues in Gadamer's Philosophical Hermeneutics

**Yazar / Author**

**Erol ÇETİN**

Dr. Öğr. Üyesi, KSÜ İlahiyat Fakültesi Felsefe ve Din Bilimleri Ana-  
bilim Dalı. Kahramanmaraş / TÜRKİYE

[erolcetin\\_er@hotmail.com](mailto:erolcetin_er@hotmail.com)

<https://orcid.org/0000-0001-7732-2487>

**Makale Türü/ Article Types:** Araştırma Makalesi /Research Article

**Makale Geliş Tarihi/ Date of Receipt:** 15/04/2019

**Makale Kabul Tarihi / Date of Acceptance:** 24/06/2019

**Makale Yayın Tarihi:** 30/06/2019

**Yayın Sezonu/Pub Date Season:** Haziran / June

**Yıl/Year:** 17 **Sayı/Issue:** 33 **Sayfa /Page:** 65-95

**Atıf/Citation:** Çetin, Erol. "Gadamer'in Felsefi Hermenötiğinde Öne Çıkan Hususlar". *KSÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi* 33 (Haziran 2019): 65-95. <https://doi.org/10.35209/ksuifd.553908>

• *Bu makale iThenticate programında taranmış ve intihal içermediği tespit edilmiştir.*

## **Gadamer'in Felsefi Hermenötiğinde Öne Çıkan Hususlar**

### **Öz**

H.G. Gadamer, geliştirmiş olduğu felsefi hermenötik kuramı ve 1960 yılında yayınlanan “Wartheit und Methode” (Hakikat ve Yöntem) adlı eseriyle dikkatleri üzerine çekmeyi başarmış önemli bir Alman düşünürüdür. Gadamer'in felsefi hermenötik kuramının mahiyeti hakkında bilgi verip buradan hareketle onun hermenötiğe kazandırmış olduğu yeni ufukların değerlendirilmesi bu incelemenin temel gayesidir.

Gadamer'in felsefi hermenötiğinde öne çıkan hususların konu edildiği bu araştırmada öncelikle hermenötiğin Hermes'ten Heidegger'e kadar geçirmiş olduğu tarihi süreç özetlenmiştir. Bu bağlamda hermenötiğe dair görüşleriyle dikkat çeken ve hermenötik konusunda önemli fikirler ileri sürmüş olan Schleiermacher, Dilthey ve Heidegger'in hermenötik kuramlarına da kısaca değinilmiştir.

Bu çalışmada ayrıca Gadamer'in hermenötik ve felsefi hermenötikle ilgili görüşlerinin ana çizgilerini ortaya koymak suretiyle Gadamer'in felsefi hermenötiğinde öne çıkan temel kavramlar ele alınmıştır. Bu bağlamda Gadamer'in felsefi hermenötiğinin yapı taşları denilebilecek olan; yöntem ve hakikat, tecrübe, anlama, yorum, dil, oyun, sanat, ufuk, gelenek ve önyargı kavramları ise ayrı ayrı başlıklar halinde konu edinilmiştir.

**Anahtar Kelimeler:** Hermenötik, Felsefi Hermenötik, Yöntem, Anlam, Yorum.

### **Prominent Issues in Gadamer's Philosophical Hermeneutics**

#### **Abstract**

H. G. Gadamer is an important German philosopher who managed to draw attention with his philosophical hermeneutic theory which he developed and in 1960 and his work entitled “Wartheit und Methode” (Truth and Method). The main purpose of this study is to give information about the essence of Gadamer's philosophical

hermeneutic theory and to evaluate the new horizons that he brought in hermeneutics.

In this research, where prominent issues in Gadamer's philosophical hermeneutics have been mentioned, the historical process of hermeneutics from Hermes to Heidegger is summarized in the first place. In this context, the hermeneutical theories of Schleiermacher, Dilthey and Heidegger, which are noteworthy for their opinions and ideas about hermeneutics are also mentioned briefly.

Additionally, main concepts of Gadamer's philosophical hermeneutics have been discussed by introducing the main lines of Gadamer's views on hermeneutics and philosophical hermeneutics in this study. In this context, the concepts of method and truth, experience, understanding, interpretation, language, play, art, horizon, tradition and prejudice, which can be the building stones of hermeneutics, are discussed separately.

**Keywords:** Hermeneutics, philosophical hermeneutics, method, meaning, interpretation.

### **Giriş**

Hermenötik, “hermenuien” sanatı, haber verme, bildirme, çeviri yapma, açıklama ve açıklama sanatı demektir.<sup>1</sup> Yorumlama sanatı olan hermenötik köken itibarı ile Kutsal kitabı ve diğer anlaşılması güç olan metinleri yorumlama teorisi ve metodudur.<sup>2</sup> Bu bağlamda hermenötik, genel anlamda herhangi bir ifade, anlam, metin ya da sanat eserini yorumlama sanatı olarak da tanımlanmaktadır.<sup>3</sup>

Anlama kavramına açıklık kazandırma gayretinde olan

---

<sup>1</sup> H. G. Gadamer, “*Hermeneutik*”, *Hermeneutik Üzerine Yazılar*, Çev. ve der. Doğan Özlem (İstanbul: İnkılâp Yay., 2003), 13.

<sup>2</sup> Michael Inwood, “*Hermeneutics*”, *Concise Routledge Encyclopedia of Philosophy* (London and New York: Routledge, 2000), 348.

<sup>3</sup> Arslan Topakkaya, *Felsefi Hermeneutik*, *Süleyman Demirel Üniversitesi Felsefe Bölümü Dergisi* 4 (2007), 76.

hermenötik, bir düşünme veya felsefî tefekkür geleneğidir.<sup>4</sup> Böylece hermenötik, anlama fenomenini derinliğine araştırmayı meşru hale getirir. Bu nedenle hermenötik fenomenin günümüzdeki aktüelliğini bilimler dışındaki meşrulaştırmasına borçlu olduğu söylenebilir.<sup>5</sup>

Felsefî hermenötik ise genelde hermenötik disiplini üzerine felsefî fikir yürütme işlemi olarak tanımlanır. Bu bağlamda felsefî hermenötik üç farklı tanımının öne çıktığı görülmektedir. Birinci anlamda metinleri anlama ve yorumlamanın genel öğretisi olarak tanımlanan felsefî hermenötik, ikinci anlamda insan davranışları ve eserlerinin anlaşılmasını sağlayan öğretisi olarak tarif edilir. Üçüncü anlamda ise felsefî hermenötik insanın kendi ontolojik temellerini anlama gayreti olarak tanımlanmaktadır. Özel anlamda ise felsefî hermenötik Gadamer'in felsefî pozisyonunun adı olarak karşımıza çıkmaktadır.<sup>6</sup>

### **1.Hermenötik'in Tarihi Süreci**

Hermenötik kavramı Yunanca bir fiil olan ve genelde "yorumlamak" şeklinde tercüme edilen "hermeneia" kökünden gelmektedir.<sup>7</sup> Kelimenin kökeni, mitolojide tanrılardan haberler getiren haberci-tanrı Hermes'le de alakalıdır. Hermes, anlaşılmaz olanı insanın anlayacağı bir söz kalıbına döktüğünden dolayı mitolojide dil ve yazıyı icat etme şerefine ona atfedildiği görülür.<sup>8</sup>

Hermenötik terimini, yorumlama yöntemi anlamında ilk defa kullanan, Alman yazar J. Danhhauer'dir. 1654 yılında çıkan bir kitabının Latince başlığı "Hermeneutica sacra sive methodus exponendarum sacrarum literarum" "Kutsal Metinlerin

---

<sup>4</sup> Gerard Bruns, *Antik Hermeneutik*, Çev. İhsan Durdu (İstanbul: Yeni Zamanlar Yay., 2001), 15.

<sup>5</sup> Zeki Özcan, *Teolojik Hermenötik* (İstanbul: Alfa Yay., 1998), 102.

<sup>6</sup> Topakkaya, *Felsefî Hermeneutik*, 76,77.

<sup>7</sup> Richard E. Palmer, *Hermenötik*, Çev. İbrahim Görener (İstanbul: Anka Yay., 2002), 39.

<sup>8</sup> Osman Bilen, *Çağdaş Yorum Bilim Kuramları Romantik, Felsefî, Eleştirel Hermeneutik* (Ankara: Kitâbiyât, 2002), 22.

Açıklanmasının Yöntemi Olarak Kutsal Hermeneutik” şeklindedir.<sup>9</sup>

Hermeneutica şeklinde Lâtince’ye ve oradan da Batı dillerine geçen kelime, o zamandan beri, Grekçe kök anlamının içeriğine bağlı olarak, yorum sanatı ya da yorum bilimi olarak anlaşılır. Patristik Dönem’de hermenötik, tümüyle “teolojik hermenötik/hermeneutica sacra” olarak karşımıza çıkar. Hermenötiği geliştirmek için ilk çabalar Rönesans’la başlamış ve Schleiermacher’a gelinceye kadar bu konuda pek çok çalışma yapılmıştır. Bu çabaların sonucunda iki yeni hermenötik daha ortaya çıkar: “felsefi/filolojik hermenötik” ve “hukukî hermenötik”. Daha sonra ise, bu üç hermenötiğin birbiriyle kaynaşmasından “genel hermenötik” doğmuştur.<sup>10</sup>

Hermenötik yönetime tali unsur olarak bakma alışkanlığını terk ederek anlama sorunlarını bütün olarak ele almaya başlayan iki önemli isim Schleiermacher ve Dilthey olmuştur. Schleiermacher, hermenötiği bir yardımcı disiplin olmaktan çıkarıp evrensel felsefi bir sorun olarak ele alır.<sup>11</sup> Bu bağlamda o, özel hermenötik yaklaşımlara karşıt bir genel hermenötiği tesis etme yönündeki ilk adımları atan düşünür olarak görülür.<sup>12</sup> Schleiermacher, hermenötiğin tarihinde ilk defa anlama fenomeninin bizzat kendisine yönelen düşünürdür.<sup>13</sup> Onun hermenötiği, bireysel, kültürel ve tarihsel hayatın bütün insani ifade tarzlarına giriş olması bakımından bir genel “verstehen” (anlama) teorisi.<sup>14</sup> Schleiermacher’in genel hermenötik yöntem

<sup>9</sup> Bilen, *Çağdaş Yorum Bilim Kuramları*, 48.

<sup>10</sup> Özcan, *Teolojik Hermenötik*, 6,7.

<sup>11</sup> Bilen, *Çağdaş Yorum Bilim Kuramları*, 48.

<sup>12</sup> Gayle L. Ormiston ve Alan D. Schrift; “*Hermeneutiğe Giriş*”, *Hermeneutik ve Hümaniter Disiplinler*, Çev. ve der. Hüsamettin Arslan (İstanbul, Paradigma Yay., 2002), 17.

<sup>13</sup> Ormiston ve Schrift, “*Hermeneutiğe Giriş*”, 19.

<sup>14</sup> Dieter Misgeld, “*Gadamer’in Hermeneutiği Üzerine*”, *Hermeneutik ve Hümaniter Disiplinler*, Çev. ve der. Hüsamettin Arslan (İstanbul, Paradigma Yay., 2002), 73.

çağrısını takip eden Wilhelm Dilthey ise hermenötüğü, “yazılı ifadeleri anlamının metodolojisi” olarak görür. Fakat o, hermenötüğün, Schleiermacher’ın öngördüğünden çok daha geniş epistemolojik uygulama alanına sahip olduğu kanaatindedir. Bu noktada Dilthey’in hermenötik yöntemi, insan bilimleri için, doğa bilimlerine bilimsel yöntemin sağladığı temel kadar güçlü bir felsefi temel sağlamayı hedefler.<sup>15</sup> Dilthey’a göre hermenötik yöntemin nihai gayesi, yazarı, onun kendisini anladığından daha iyi anlamaktır.<sup>16</sup>

Martin Heidegger’in yazılarıyla birlikte hermenötik yaklaşım ve söylemde temel bir değişimin olduğu görülür. Schleiermacher ve Dilthey’in eserlerinde görülen epistemolojik ve metodolojik sınırlamaları aşmak için Heidegger, hermenötik analizi Varlık (Being) sorununa çevirir.<sup>17</sup> Onun *dasein* hermenötüğüne göre, “anlamak” ve “yorumlamak” insan varlığının temel şekilleridir.<sup>18</sup> Heidegger, ilk olarak anlamının neye göre olduğu ve nasıl bir ufuk içinde gerçekleştiğinin net bir şekilde ortaya konulması gerektiğini düşünür. Bu manada yalnız anlamının değil aynı zamanda dilsellik ve zamansallığın da insan varoluşunun yapıları içerisinde düşünülmesiyle birlikte hermenötik açıdan yeni bir ufuk açılmış olur.<sup>19</sup>

Hermenötüğün tarihi süreciyle ilgili aktarmaya çalıştığımız yukarıdaki bilgiler ışığında, H. G. Gadamer’in hermenötüğe bakışı ve onun felsefi hermenötüğünün mahiyeti gibi hususların irdelenmesi daha faydalı olacaktır.

## 2. Gadamer’in Felsefi Hermenötüğü

Gadamer’ “Hakikat ve Yöntem” adlı başyapıtında hermenötik problem üzerinde durur.<sup>20</sup> Bu eserde Gadamer hermenötüğünü

<sup>15</sup> Ormiston ve Schrift, “*Hermeneutiğe Giriş*”, 20.

<sup>16</sup> Wilhelm Dilthey, *Hermeneutik ve Tin Bilimleri*, Çev. Doğan Özlem (İstanbul, Paradigma Yay., 1999), 107.

<sup>17</sup> Ormiston ve Schrift, “*Hermeneutiğe Giriş*”, 21.

<sup>18</sup> Palmer, *Hermenötik*, 73.

<sup>19</sup> Bilen, *Çağdaş Yorumbilim Kuramları*, 100.

<sup>20</sup> Monica Vilhauer, *Gadamer’s Ethics of Play* (Lanham, Maryland: Lexington Books,

şekillendiren asli unsur hakikattir. Yöntem, hakikatten sonra gelir.<sup>21</sup> İncelememizin ilerleyen bölümlerinde Gadamer'in yönetime karşı takındığı bu olumsuz tavrın onun felsefi hermenötiğinde belirleyici bir unsur olduğu daha net bir şekilde görülecektir.

Gadamer'in hermeneuik kavramını kullanımında Heidegger'in ontolojik hermenötiğinin önemli etkisi olduğu görülür. Heidegger insanın ontolojik olarak hermenötik bir varlık olduğunu öne sürer. Ona göre, insan dünyasını sürekli olarak yorumlar. Bir şeyi 'bir şey olarak' anlamak demek, onu yorumlamaktır. Kısaca, anlamak yorumlamak demektir.<sup>22</sup> Bu noktada hermenötik geleneği Heidegger'in fenomenolojik ontolojisi ışığında felsefi açıdan yeniden yoğuran Gadamer, hermenötiği tüm insan bilimleri için geçerli olacak boyuta ulaştırmaya çalışır.<sup>23</sup>

Gadamer'e göre ise hermenötik, yazılı söz olma niteliğinden veya kültürel ya da tarihsel mesafeden dolayı uzağımıza düşmüş olan şeyin tekrar dile gelmesine izin vermek demektir. Başka bir deyişle hermenötik, yazılan ve söylenenlerin yeniden dile gelmesini sağlama sanatıdır.<sup>24</sup> Gadamer ayrıca hermenötiğin, anlamamanın karakter ve temel tüm şartlarına ilişkin felsefi araştırma olduğu vurgusunu da yapar.<sup>25</sup> Gadamer'e göre hermenötik insan yaşamının her köşesine dokunmaktadır.<sup>26</sup> Bu bağlamda ona göre, hermenötiğin görevi sadece konuşma ve yazıya değil, hemen hemen tüm insani yaratımlara "anlam"ın sokulmuş olduğu gerçeğinden

---

2010), 3.

<sup>21</sup> Hüsamettin Arslan- İsmail Yavuzcan, "Türkçe'de Gadamer'e Ön Söz", Hans Georg Gadamer, *Hakikat ve Yöntem 1 içinde*, Çev. Hüsamettin Arslan- İsmail Yavuzcan (İstanbul: Paradigma Yay., 2008), XIV.

<sup>22</sup> Arslan, Yavuzcan, "Türkçe'de Gadamer'e Ön Söz", XIV.

<sup>23</sup> Burhanettin Tatar, *Hermenötik*, (İstanbul: İnsan Yay., 2004), 32.

<sup>24</sup> Bilen, *Çağdaş Yorumbilim Kuramları*, 49.

<sup>25</sup> Susan Hekman, *Bilgi Sosyolojisi ve Hermeneutik, Mannheim, Gadamer, Foucault ve Derrida*, Çev. Hüsamettin Arslan- Bekir Balkız (İstanbul, Paradigma Yay., 1999), 126.

<sup>26</sup> Vilhauer, *Gadamer's Ethics of Play*, 4.

hareketle bu anlamı tekrar okumak demektir.<sup>27</sup> Kısaca, Gadamer için hermenötik araştırma, bir varlık sorgulaması ve son noktada dil araştırmasıdır.<sup>28</sup>

Gadamer'e göre, hermenötik, felsefe, sanat ve tarih gibi bilimin dışında ikamet eden tecrübe tarzlarıyla ilgilenir. Zira bunlar bütünüyle bilime has metodolojik araçlarla doğrulanamayan hakikatin iletişime maruz kaldığı tecrübe tarzları olarak karşımıza çıkmaktadırlar.<sup>29</sup> Bu bağlamda, ona göre hermenötiğin amacı, nesnel olarak geçerli anlama için gereken kuralları tespit etmekten ziyade bizzat anlamının kendisini olabildiği ölçüde kapsamlı olarak kavramaktır.<sup>30</sup> Sonuç olarak doğrulama yöntemini sadece bilimsel yönetime indirgemenin bizi felsefe, ahlak, sanat gibi sahalardaki tecrübelerimizi anlama noktasında önemli sorunlarla karşı karşıya bırakacağını söylemek mümkündür.

Gadamer hermenötiği, Dilthey gibi tin bilimlerinin kendine has metodolojisi olarak görmekten çok onu insanın veya tarihsel varoluşun doğasını ortaya çıkaracak anahtar olarak değerlendirmiştir.<sup>31</sup> Bu bağlamda o hermenötiğin sadece beşeri disiplinler için metodolojik bir temelden ibaret olmayıp onun aynı zamanda felsefenin evrensel bir varlık biçimi olduğunu iddia eder.<sup>32</sup> Gadamer'e göre, hermenötik yalnızca bir teori, daha da kötüsü diğer yöntemlerle mukayese edilebilecek bir yöntem de değildir. Hermenötiğin daha çok, evrensel anlama sürecinin incelenmesi olduğunu vurgulayan Gadamer, bu anlamının doğal bir insani yetenek olduğunu iddia

---

<sup>27</sup> Gadamer, "Hermeneutik", 29.

<sup>28</sup> Seyit Coşkun, *Gadamer'de Hermeneutik Yöntem*, Kaygı Dergisi, *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Felsefe Dergisi* 12 (2009), 32.

<sup>29</sup> Brice R. Wachterhauser, "Söylediğimiz Şey olmamız Gerekir mi? İnsan Bilimlerinde Hakikat Üzerine Gadamer", *Hermeneutik ve Hümaniter Disiplinler*, Çev. ve der. Hüsamettin Arslan (İstanbul: Paradigma Yay., 2002), 127.

<sup>30</sup> Palmer, *Hermenötik*, 280.

<sup>31</sup> Ahmet Cevizci, *Paradigma Felsefe Sözlüğü* (İstanbul: Paradigma Yay., 2005), 741.

<sup>32</sup> Palmer, *Hermenötik*, 278.



eder.<sup>33</sup> Hermenötiğin ontolojik önceliği ve evrenselliği iddiası Heidegger'de zımnen, Gadamer'de ise daha net bir şekilde vardır.<sup>34</sup>

Gadamer için hermenötik yukarıda da belirtildiği üzere sadece tinsel bilimlerin metodu veya her türlü eseri daha iyi anlama ve yorumlama sanatı demek değildir. Ona göre hermenötik bizzat insanın özsel varlığı ile ilgilidir. Bu bağlamda hermenötik insanın zamansallığı, tarihselliği, sonluluğu, geleneği, dinî ve kültürü ile doğrudan alakalı bir alan olarak karşımıza çıkmaktadır. Kısaca insan varoluşunun sırrını anlama gayretinde olan hermenötik bunu yaparken diğer insanlarla özsel bir birlik kurmayı hedefler.<sup>35</sup>

Hermenötiği, sadece kültürü anlamının değil, her şeyi anlamının alanına dâhil eden Gadamer, hermenötiğin evrensel olduğunu ısrarla savunur.<sup>36</sup> Onun evrensellik iddiasında bulunan hermenötiğinin hem gündelik hayatın pratik boyutunu hem de bilimsel etkinliklerimizin teorik alanını “ortak anlama” zemininde diyalektik bir ilişki içine sokma gayretinde olduğu görülür.<sup>37</sup> Bu noktada Gadamer hermenötiğin bütün insanlar arası tecrübenin temeli olduğunu iddia eder.<sup>38</sup>

Gadamer'de felsefi hermenötik hem dünyayla ilgili bütün kavrayışımız hem de bu kavrayışın içinde kendisini ortaya çıkardığı farklı bütün formlar için asli öneme sahiptir.<sup>39</sup> O, en çok felsefi hermenötiğe yönelik görüşleriyle tanınır.<sup>40</sup>

<sup>33</sup> Hekman, *Bilgi Sosyolojisi ve Hermeneutik*, 145.

<sup>34</sup> Richard J. Bernstein, “Hermeneutikten Praksise”, *Retorik, Hermeneutik ve Sosyal Bilimler, İnsan Bilimlerinde Retoriğe Dönüş*, Çev. ve der. Hüsamettin Arslan (İstanbul: Paradigma Yay., 2002), 59.

<sup>35</sup> Topakkaya, *Felsefi Hermeneutik*, 78.

<sup>36</sup> Bilen, *Çağdaş Yorum Bilim Kuramları*, 134.

<sup>37</sup> Tatar, *Hermenötik*, 8.

<sup>38</sup> Hans Georg Gadamer, “Hermeneutik Refleksiyonun Kapsamı ve Fonksiyonu” *Retorik, Hermeneutik ve Sosyal Bilimler, İnsan Bilimlerinde Retoriğe Dönüş*, Çev. ve der. Hüsamettin Arslan (İstanbul: Paradigma Yay., 2002), 12.

<sup>39</sup> Gadamer, “*Hermeneutik Refleksiyonun Kapsamı ve Fonksiyonu*”, 1.

<sup>40</sup> Kathleen Wright, “*Gadamer*”, *Concise Routledge Encyclopedia of Philosophy* (London and New York: Routledge, 2000), 303.

Gadamer'in felsefi hermenötikte öncelikli hedeflerinden birisi, sosyal bilimlerin "aşağılık kompleksi" olarak adlandırılan şeyi ortadan kaldırmaktır. Bu bağlamda o, insan bilimlerinin konusu olan insani anlamamanın bütün bir bilmenin ön şartı olduğunu vurgulamak suretiyle insan bilimlerinin mantıksal açıdan doğa bilimlerine öncelikli olduğunu öne sürer.<sup>41</sup> Kısaca beşeri bilimlerin insanın kendi kendisini anlamasıyla doğrudan ilgili olmalarından ötürü doğa bilimlerinden farklı oldukları gerçeğini unutmamak gerekir.<sup>42</sup>

Gadamer'in felsefi hermenötüğü Heideggerci kavrayışı, anlamamanın "dilselliği" içinde geliştirmek suretiyle Heidegger'in hermenötüğe fenomenolojik yaklaşımını işler. Gadamer'e göre de dil, anlamamanın bizatihi kendisinin içinde gerçekleştiği evrensel ortam olup dilin tarzı veya gerçekleşmesi ise yorumdur. Heidegger gibi Gadamer'in de hermenötik sorgulamanın faaliyet alanını sadece insan bilimlerinin metodolojisine uygun olan problemlerle sınırlandırmaya karşı olduğu görülür.<sup>43</sup> Gadamer anlama ve yorumlamayı felsefi bir sorun olarak ele alma gerekliliğini sık sık vurgular.<sup>44</sup> O, felsefi hermenötüğün betimleyici olduğunu ve bir yöntem önermediğini iddia eder. Gadamer felsefi hermenötüğün sadece, anlama tecrübesinin ortak öğelerini, anlamamanın şartlarını ve imkânlarını keşfetmeye çalıştığını belirtir.<sup>45</sup>

Gadamer'in hermenötik ve felsefi hermenötüğe dair görüşlerinin genel yapısının ortaya konulmasının ardından onun geliştirmeye çalıştığı felsefi hermenötüğün hangi kavramlar üzerine bina edildiğini ele alabiliriz. Burada belirtilmesi gereken husus, Gadamer'in felsefi hermenötüğünün bir bütünlük arz ettiği başka bir deyişle onun felsefi hermenötüğünün çatısını oluşturan kavramların birbirleriyle sıkı bir ilişki içerisinde olduğudur. Bu çalışmada ilgili

---

<sup>41</sup> Hekman, *Bilgi Sosyolojisi ve Hermeneutik*, 165.

<sup>42</sup> Bilen, *Çağdaş Yorum Bilim Kuramları*, 109.

<sup>43</sup> Ormiston ve Schrift, "Hermeneutüğe Giriş", 24.

<sup>44</sup> Bilen, *Çağdaş Yorum Bilim Kuramları*, 112.

<sup>45</sup> Bilen, *Çağdaş Yorum Bilim Kuramları*, 172.

kavramları ayrı ayrı başlıklarda ele almaktaki amaç ise onun felsefi hermenötüğünü sistematize ederek biraz daha anlaşılır hale getirmeye çalışmaktır.

### **2.1. Gadamer'in Felsefi Hermenötüğünde “Yöntem” ve “Hakikat” Kavramları**

Gadamer, hermenötüğün modern bilim tarafından tesis edilmiş olan yöntem kavramının sınırlarını aştığını iddia eder. Ona göre, metinleri anlama ve yorumlama sadece bilimi ilgilendiren bir şey olmayıp metinleri anlama ve yorumlama insanın dünya tecrübesine ait bir husustur. Gadamer'e göre hermenötik fenomen temelde bir yöntem problemi değildir.<sup>46</sup> Bu bağlamda “Hakikat ve Yöntem” adlı bir eserin, en azından, hakikat/doğru/doğruluk sorununu doğrudan ve sistematik tarzda tartışmadığını söylemek, gerçekten çok şaşırtıcı bir durumdur. Bu noktada Gadamer'in magnum opus'u / şaheseri olan “Hakikat ve Yöntem” adlı eserinin, insan bilimlerinde anlamının ve yorumun mahiyeti ve şartları konusunda çok şey söylese de bu alanlarda hakikat/doğruluk problemini net bir şekilde ele almadığı görülür.<sup>47</sup> “Hakikat ve Yöntem” adlı eserinde Gadamer'in amacı, bilimsel yöntemin hakikat/ doğru üretmeyeceğini öne sürmek değil, diğer bilgi türlerinin çok daha temel bilgi türleri olduğunu iddia etmektir.<sup>48</sup>

Gadamer'e göre eleştirilmesi gereken asıl nokta 18 ve 19. yüzyılda hakikatın bilimsel pozitivist yönetime havale edilmesidir. Bu noktada Gadamer, hakikat ve yöntem arasındaki kopukluğun tam bir skandal olduğunu öne sürer. Ona göre bu skandal modernliğin başarısızlığını simgelemektedir. Zira modern insan

<sup>46</sup> Hans Georg Gadamer, *Truth and Method*, Trans. Joel Weinsheimer, Donald G. Marshall (Bloomsbury Publishing, 2013), XX.; Hans Georg Gadamer, *Hakikat ve Yöntem 1*, Çev. Hüsamettin Arslan- İsmail Yavuzcan (İstanbul: Paradigma Yay., 2008), XXXIII.

<sup>47</sup> Wachterhauser, “Söylediğimiz Şey olmamız Gerekir mi? İnsan Bilimlerinde Hakikat Üzerine Gadamer”, 127.

<sup>48</sup> Hekman, *Bilgi Sosyolojisi ve Hermeneutik*, 199.

kuramsal bir kesinlik olmaksızın gündelik yaşamıyla ilgili en ufak kararları bile alamamaktadır. İşte felsefi yorumsama modern bilincin bu tuhaf yalanlarından kurtulmaya çalışır. Böylece bilimsel yönetime duyulan putperestçe inancı, bilimlerin adı konmamış otoritesini düzeltmeyi amaçlar.<sup>49</sup> Gadamer'e göre metodolojik olarak kontrol edilebilen şey sadece hayat tecrübemizin küçücük bir parçasından ibarettir. Hayat ve birbirimizle ilişkiler evrenimiz, ifade edilebilen, paylaşılabilen şeyler, sevgilerimiz, sempatilerimiz ve antipatilerimiz, kavramlaştırılması mümkün olmayan hayat faktörleri; bütün bunlar yöntemin kontrolünde olan alanların dışında kalmaktadır. Ancak biz burada da "hakikat"i tecrübe eder, onu paylaşır, iletir ve onunla birlikte yaşarız. Gadamer'in "Hakikat ve Yöntem" adlı eserinde ilgilendiği hermenötik hakikat budur.<sup>50</sup>

Gadamer açısından esas sorun insan doğasıdır. O, Heidegger gibi en başta insanı anlamayı hedefler. Bu yüzden onun nazarında yöntem sorunlarına yönelik ilgi, bir insanın idrak sahibi bir yaratık olarak ne olduğuna dair antropolojik soruya kıyasla ikinci sırada yer almaktadır.<sup>51</sup> Gadamer ayrıca insan bilimlerindeki hakikat sorununu kendinin/benin-bilgisi sorunundan ayrı düşünmez. Bu bağlamda Gadamer insan bilimlerinde, bildiğimiz şeyin nihai belirlemede, kendimiz olduğunu vurgular. Ona göre insan bilimlerinde bilgi daima, kendi/ben-bilgisi hakkında bir şeydir.<sup>52</sup>

Gadamer'e göre, özne-nesne ontolojisine dayalı olan yöntem fikrinden kaynaklı kesinlik düşüncesi, araştırmacının hem kendi tarihselliğini dikkate almamasına hem de modern öznelciliğe düşmesine sebep olmaktadır. Bununla birlikte Gadamer hatalardan uzak durabilme noktasında yöntemin kabul edilmesi gerektiğini de

---

<sup>49</sup> Erol Göka, Abdullah Topçuoğlu, Yasin Aktay, *Önce Söz Vardı, Yorumsamacılık Üzerine Bir Deneme* (Ankara: Vadi Yay., 1999), 46.

<sup>50</sup> Arslan, Yavuzcan, "Türkçe'de Gadamer'e Ön Söz", XVIII.

<sup>51</sup> G. Skirbekk, N. Gilje, *Antik Yunan'dan Modern Döneme Felsefe Tarihi*, Çev. Emrah Akbaş, Şule Mutlu (İstanbul, Kesit Yay., 2006), 583.

<sup>52</sup> Wachterhauser, "Söylediğimiz Şey olmamız Gerekir mi? İnsan Bilimlerinde Hakikat Üzerine Gadamer", 130.

belirtir.<sup>53</sup> Gadamer hatalardan kaçınmak için yönetime olumlu bakmakla birlikte onun karşı çıktığı şey, doğrulama ve kesinlik ilkelerini temel almak suretiyle hakikat bilgisini yöntem aracılığıyla sınırlandıran bilimsel nesnellik fikrinin arka planında yer alan özne-nesne ontolojisidir. Ona göre özne-nesne arasında bir mesafe ve yabancılaşmayı öngören bilimsel yöntemin evrensellik iddiasına insanın hakikat (dünya) tecrübesi karşı koymaktadır.<sup>54</sup> Gadamer, hermenötik projesinin Schleiermacher'de olduğu gibi geleneksel hermenötiğin başarmaya çalıştığı ya da Dilthey'da olduğu gibi temelci hermenötiğin izlediği bir yöntembilimsel araştırmadan ziyade temel niteliği itibariyle ontolojik olduğunu vurgular. Bu bağlamda Gadamer'e göre, metni anlama ve yorumlama sadece bir bilim konusu olmayıp aynı zamanda genel olarak insanın dünya tecrübesine ait olduğu için, hermenötik olay özü itibariyle bir "yöntem sorunu" değildir.<sup>55</sup>

Sonuç olarak Gadamer'in doğa bilimlerinde yürürlükte olan yöntem bilgisine karşı tam bir güvensizlik içerisinde olduğunu söylemek mümkündür. Bilimsel yöntemlerle hakikatin yakalanamayacağı inancında olan Gadamer, hakikate ancak hermenötik çalışmayla varılabileceği kanaatinde-dir.<sup>56</sup>

## 2.2. Gadamerin Felsefî Hermenötiğinde "Tecrübe" Kavramı

Gadamer, tecrübenin hafızada oluştuğunu söyler. Bu noktada, tecrübe onu yaşayan kişi için tecrübedir. Tecrübe edilen her şey, biri tarafından tecrübe edilerek anlamı kısmen bu benin birliğine ait olmakta ve bu durum aynı zamanda tek bir hayat ile

<sup>53</sup> Burhanettin Tatar, "Hans- Georg Gadamer ve Hakikat ve Yöntem (Wahrheit und Methode) Adlı Eseri", *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 12-13 (2001), 285.

<sup>54</sup> Burhanettin Tatar, *Felsefî Hermenötik ve Yazarın Niyeti, Gadamer versus Hirsch* (Ankara: Vadi Yay.,1999), 137.

<sup>55</sup> Tatar, *Felsefî Hermenötik ve Yazarın Niyeti*, 30.

<sup>56</sup> Göka, Topçuoğlu, Aktay, *Önce Söz Vardı, Yorumsamacılık Üzerine Bir Deneme*, 52.

bütün arasındaki eşsiz ve mutlak bir ilişkiyi içermektedir. Nitekim bir tecrübedeki asli unsur onun hakkında söylenebilecek şeyle veya anlamlı sayılabilecek şeyle tüketilememesidir. Çünkü tecrübenin varlık modu onunla ilişkiye asla son verilemeyecek ölçüde belirleyicidir. Kısaca “erlebnis” (tecrübe) diye adlandırılan şey unutulamaz, yeri doldurulamaz, anlamı kavramsal belirlemeyle tüketilemez bir şey demektir.<sup>57</sup>

Gadamer doğa bilimlerinin tecrübe anlayışının da ciddi problemler içerdiği görüşündedir. Ona göre tecrübenin tekrarlanabilir olması konusundaki ısrarıyla doğa bilimlerinin yöntemi, tecrübeden bütün tarihsel unsurları çıkarmak suretiyle onu gereksiz ölçüde basitleştirmekte ve onun reel bir süreç olma karakterini gözden kaçırmaktadır.<sup>58</sup>

Gadamer'e göre, gerçek deneyim bir kişinin kendi tarihselliğini tecrübe etmesi demektir. Tarih içerisinde duran ve eylem yapan insanoğlu, tecrübe vasıtasıyla beklentileri olabilecek ve planlar kurabilecek bir halde, geleceğe dair bir fikir edinir. Bu bağlamda bir kişiyi geçmiş ve geleceğe karşı açık bir konuma yerleştiren deneyimdeki olgunluk aynı zamanda Gadamer'in tarihsel olarak faal bilinç diye zihninde tuttuğu şeyin de özünü oluşturmaktadır. Gadamer deneyimin beklentiye bağlı olarak çok yönlü bir hayal kırıklığı olayı olduğunu vurgular. Hatta o deneyimin sadece bu yolla elde edilebileceğini iddia eder. Ona göre olumsuzluk ve hayal kırıklığı, deneyimin ayrılmaz bir parçası durumundadır. Çünkü insanın tarihsel varoluşunun tabiatında deneyim şeklinde açığa çıkan bir olumsuzluk dönemi vardır. Bu yüzden Gadamer deneyimin gerçekten deneyim ismini hak edebilmesi için beklentilerin aksi yönünde hareket edeceğini öne sürer.<sup>59</sup>

### **2.3. Gadamer'in Felsefi Hermenötğinde “Anlama” Kavramı**

---

<sup>57</sup> Gadamer, *Truth and Method*, 61. ; Gadamer, *Hakikat ve Yöntem 1*: 92.

<sup>58</sup> Hekman, *Bilgi Sosyolojisi ve Hermeneutik*, 143.

<sup>59</sup> Palmer, *Hermenötik*, 257,258.

Gadamer, tarihsel bir çerçeve içinde var olan bilinçli insanların kendilerini dünyaya bağlamalarının en temel yolunun “anlama” olduğunu vurgular. Buna göre, anlamamanın, epistemolojik bir anlamdan ziyade, ontolojik bir anlamı vardır.<sup>60</sup> Bu bağlamda ona göre anlama fenomeni, dünya ile her insani ilişkiyi içine alır. Bilim için de bağımsız bir geçerliliği olan anlama fenomeni bilimsel yöntemin terimleri çerçevesinde yorumlanma teşebbüslerine de direnmektedir. Çünkü anlam bilimlerinin bilimin dışında kalan tecrübe tarzlarıyla, yani felsefenin, sanatın ve bizatihi tarihin tecrübesiyle sıkı bir ilişkisi vardır.<sup>61</sup> Gadamer yukarıda da belirtildiği gibi, hermenötiği anlama temelinde tanımlarken; hermenötiği anlamayı ise insandaki ontolojik bir süreç ve felsefi bir gayret olarak görmektedir.<sup>62</sup>

Gadamer’in felsefi hermenötiğindeki anlama kavramını net bir şekilde ortaya koyabilmek için aydınlanmacı yaklaşımın anlamaya karşı takındığı tavrın belirtilmesi çok önemlidir. Aydınlanmacı yaklaşıma göre anlama veya bir metni anlama öznenin, karşısında bağımsız olarak durmakta olan metni, kendisinden bir şey katmadan olduğu gibi kavramasıdır. Bu tanıma göre metnin anlamı öznenin karşısında durup onun tarafından keşfedilmeyi beklemekte ve anlama olayında özne pasif durumda kalmaktadır. Bu bağlamda özne, metni anlama esnasında ‘anlam’ a kendisinden bir katkıda bulunamaz ki zaten bulunmaması da gerekir. Çünkü o, sadece metnin anlamını keşfeder. Gadamerci anlama kavramı ise özne ve nesnenin karşılıklı etkileşimini öngörür. Burada anlama, öznenin etkinliği ile başlamaktadır. O yüzden burada özne pasif değil aktiftir. Anlama sujenin ön-bilgilerine dayanmak suretiyle başladığından dolayı burada suje anlamaya (ve anlama) zorunlu bir şekilde katkıda bulunmaktadır. Bu durumda,

---

<sup>60</sup> Cevizci, *Felsefe Sözlüğü*, 741.

<sup>61</sup> Gadamer, *Truth and Method*, XX, XXI. ; Gadamer, *Hakikat ve Yöntem 1*: XXXIV.

<sup>62</sup> Palmer, *Hermenötik*, 216.

sujenin ön-bilgisi ile başlayan anlama eylemi ve bunun sonucu olarak ortaya çıkan ve sujenin katkılarını içeren 'anlam'ın sujeden bağımsız olması da mümkün değildir. Çünkü bu anlayışa göre metnin anlamı aydınlanmacı yaklaşımda söz konusu olduğu gibi şurada keşfedilmeyi bekleyen bir şey olmayıp sujenin katkılarıyla 'oluşan' bir şeydir.<sup>63</sup>

Gadamer'e göre, nesnel olarak geçerli yorumdan bahsetmek saflıktır. Çünkü bu iddia tarih dışında var olan bir yerden anlama eyleminin gerçekleştirilebileceğini varsaymaktadır.<sup>64</sup> O anlamının geleneğin akışında, geçmiş ile geleceği karıştıran bir konumda yer aldığını belirtir.<sup>65</sup> Bu bağlamda anlamının görevi, yorumcunun ufkuyula yorumlanan şeyin ufkunun nasıl kaynaştığını açıklamak demektir.<sup>66</sup> Sonuç olarak diyebiliriz ki anlama, iki farklı ufkun kaynaşarak yeni bir ufuk içinde bütünleşmesi şeklinde ortaya çıkmaktadır.<sup>67</sup>

#### **2.4. Gadamer'in Felsefi Hermenötğinde "Yorum" Kavramı**

Gadamer'in felsefi hermenötğinde anlama ve yorumlama çok sıkı bir bağ ile birbirine bağlıdır. Bu bağlamda Gadamer, yorumlamanın anlamaya sonradan eklenen tesadüfi bir şey olmadığı görüşündedir. Ona göre anlama, her zaman bir yorumlamadır ve dolayısıyla da yorumlamayı, anlamının açık bir biçimi olarak değerlendirmek gerekir.<sup>68</sup> Bu bağlamda yorumlama, belirli bir anlamda muhtemelen yeniden-yaratmadır, fakat bu ilk yaratma eyleminin değil, yaratılan eserin yeniden yaratılması demektir ve eserin yorumcunun onda bulduğu anlama göre yeniden temsil edilmesidir. Gadamer'e göre, tarihsel varoluşumuzun

---

<sup>63</sup> Ramazan Ertürk, "Gadamer'in Felsefi Hermeneütğinde 'Ön Yargı' Kavramı ve Düşündürdükleri", *Felsefe Dünyası, Türk Felsefe Derneği Yayını* 38 (2003/2), 67,68.

<sup>64</sup> Palmer, *Hermenötik*, 79, 80.

<sup>65</sup> Palmer, *Hermenötik*, 243.

<sup>66</sup> Hekman, *Bilgi Sosyolojisi ve Hermeneutik*, 195.

<sup>67</sup> Bilen, *Çağdaş Yorum Bilim Kuramları*, 206.

<sup>68</sup> Bilen, *Çağdaş Yorum Bilim Kuramları*, 119.



sonluluğu göz önüne alındığında, bütünüyle eşsiz, doğru yorumun olması fikri makul görünmemektedir.<sup>69</sup>

Gadamer'e göre insan daima süreç içerisinde bulunur. Bu yüzden de hiçbir zaman sürecin dışına adım atıp onu inceleyemez. Ona göre, insan sezgi gücünü ilerletebilir ve böylece öğrenebilir-yaşça ve hikmet bakımından olgunlaşır-, ancak hiçbir zaman tarih dışındaki zamansız bir konumdan 'nihai' gerçeğe ulaşmış gibi bir tavır takınamaz. Bu anlamda insan daima yolun üzerindedir. Kısaca insanın anlayışı daima tarihsel olarak belirlenecek ve yorum süreci hiçbir zaman sona ermeyecektir.<sup>70</sup> Buradan hareketle, yorumun, insan düşüncesinin belki de en temel hareketi olduğunu söylemek mümkündür.<sup>71</sup> Sonuç olarak yorumlamanın Gadamer'in felsefi hermenötiğinde önemli bir yere sahip olduğu rahatlıkla ifade edilebilir.

## 2.5. Gadamer'in Felsefi Hermenötiğinde "Dil" Kavramı

Gadamer'in felsefi hermenötiğinde dilin çok önemli bir yeri vardır. O dilin, sadece sembolik formlar arasında yer alan bir araç olmadığını vurgular.<sup>72</sup> Gadamer'e göre, dil yalnızca elimizdeki bir nesne olmayıp o geleneğin hazinesi ve içinde varlığımızı sürdürdüğümüz ve kendisiyle dünyamızı algıladığımız ortamdır/vasıtaadır.<sup>73</sup>

Gadamer'in dile verdiği önemin arkasında Heidegger'in etkisi net bir şekilde kendini hissettirmektedir. Heidegger, dili sadece bir iletişim aracı olarak gören teorileri eleştirir. Ona göre, insan olmak konuşmak demektir. Heidegger bizim özümüzün dilin gücünü barındırmak zorunda olduğunu düşünür. Aksi takdirde, varlıkların tamamının bize kapalı kalacağını kısacası bizim varlığımız ile

<sup>69</sup> Gadamer, *Truth and Method*, 123. ; Gadamer, *Hakikat ve Yöntem 1*: 154.

<sup>70</sup> Skirbekk, Gilje, *Antik Yunan'dan Modern Döneme Felsefe Tarihi*, 586.

<sup>71</sup> Palmer, *Hermenötik*, 35,36.

<sup>72</sup> Gadamer, "Hermeneutik", 29.

<sup>73</sup> Gadamer, "Hermeneutik Refleksiyonun Kapsamı ve Fonksiyonu", 11.

yokluğumuz arasında bir farkın olmayacağını vurgulayan Heidegger böylelikle var olmamızı dile bağımlı kılar.<sup>74</sup> Gadamer de dilin bu dünya içinde yer alan varlığımızın temel işleyiş modu ve dünyanın oluşumu ile alakalı her şeyi kapsayan form olduğunu belirtir.<sup>75</sup> O, dilde, 'ben' ve dünyanın orijinal birliklerini ifşa ettikleri merkezî nokta olarak bir evrensel ontolojik yapı bulur.<sup>76</sup> Bu bağlamda bizzat insan vasfının linguistik özellikte olduğunu ileri süren Gadamer, dilin varlık, anlama, tarih, varoluş ve gerçeklikle ilişkileri gibi tamamen felsefî problemlere dalar.<sup>77</sup>

Dilin, insanın öznelliğinin hizmetinde bir araç olmayıp, içinde geçmiş ve mevcut anın gerçek bir diyalog ya da yaşayan bir konuşmayı gerçekleştirdiği aşkın (transcendental) bir zemin olduğunu sıkça vurgulayan Gadamer'e göre, varlığı anlamak temelde linguistik bir hadisedir. Böylece Gadamer, dil sorununu felsefi hermenötüğün merkezi konusu haline getirir.<sup>78</sup> Artık nihai noktada önemli olan, diğer bütün konuları anlamamanın anahtarı olduğu için anlaşılması gereken konu, dildir. Bu konu, neredeyse Gadamer'in tartıştığı bütün diğer alt konuları gölgede bırakır ve kendisiyle diğer konulara yaklaşılmaması gereken bir perspektif sağlar.<sup>79</sup> Kısaca onun ulaştığı sonuç dilin anlamaya götüren kapıyı açacak anahtar olduğudur.<sup>80</sup> Bütün bu değerlendirmeler ışığında dilin Gadamer'in felsefi hermenötüğünü şekillendiren temel unsurlardan birisi olduğunu söylemek mümkündür.

## 2.6. Gadamer'in Felsefi Hermenötüğünde "Oyun" Kavramı

Gadamer ontolojik anlamamanın anahtarı olarak oyun kavramını

<sup>74</sup> Palmer, *Hermenötik*, 204,205.

<sup>75</sup> Hans Georg Gadamer, *Philosophical Hermeneutics*, Trans. and Ed. Dawid E. Linge, (University of California Press, London 2008), s.3. ; Hans Georg Gadamer, "Hermenötik Problemin Evrenselliği" *Hermenötik ve Hümaniter Disiplinler*, Çev. ve der.; Hüsamettin Arslan (İstanbul: Paradigma Yayınları, 2002), 61.

<sup>76</sup> Ormiston ve Schrift, "Hermenötüğe Giriş", 25.

<sup>77</sup> Palmer, *Hermenötik*, 74.

<sup>78</sup> Tatar, *Hans- Georg Gadamer ve Hakikat ve Yöntem Adlı Eseri*, 300, 301.

<sup>79</sup> Hekman, *Bilgi Sosyolojisi ve Hermenötik*, 129.

<sup>80</sup> Hekman, *Bilgi Sosyolojisi ve Hermenötik*, 156.

seçer. Oyunla bizatihi sanat eserinin kendi oluş modundan söz eder.<sup>81</sup> Gadamer'e göre, "oyun" fenomeni içerisinde, sanat eserinin varlık biçimine ışık tutan pek çok anlamlı unsur bulmak mümkündür. Gadamer oyun kelimesiyle insan öznesinin yaratma ve eğlenme eylemini veya tavrını, oyuna katılan insan öznelliğinin hürriyetini kastetmez. Ona göre, "oyun", sanat eserinin kendi başına bulunuş tarzına işaret eder.<sup>82</sup> Bu bağlamda Gadamer oyunun oynayanların bilincinden bağımsız bir öze sahip olduğunu belirtir.<sup>83</sup>

Gadamer'e göre, oyun oyuncunun bilincinde ya da tutumunda var olmayıp, tam tersine oyun oyuncuyu kendi alanına sürükleyerek ona kendi ruhunu verir. Böylelikle oyuncu oyunu kendisini aşan bir gerçeklik olarak tecrübe eder. Oyunun anlaşılması gereken bir anlamı vardır ve bu yüzden oyuncunun davranışından ayrı bir varlığı söz konusudur.<sup>84</sup> Bu manada oyunun kendi dinamikleri ve oynayanların bilinçlerinden bağımsız hedefleri vardır. O, bir özne karşısında duran bir nesne olmayıp, bizim içerisine girdiğimiz bir varlığın, kendisini tanımlayan hareketidir.<sup>85</sup>

Sonuç olarak oyunun gerçek öznesi oyuncu değil, oyunun kendisidir. Oyuncuyu büyüüne hapseden, kendisine ram ederek orada tutan oyunun kendisidir. Çünkü her oyunun kendine has özel bir ruhu vardır.<sup>86</sup> Görüldüğü gibi oyun kavramı da Gadamer'in felsefi hermenötiğinin önemli yapı taşlarından birisi olarak karşımıza çıkmaktadır.

## 2.7. Gadamer'in Felsefi Hermenötiğinde "Sanat" Kavramı

<sup>81</sup> Gadamer, *Truth and Method*, 106. ; Gadamer, *Hakikat ve Yöntem* 1: 141.

<sup>82</sup> Palmer, *Hermenötik*, 226.

<sup>83</sup> Feysel Taşçier, "Gadamer'in Diyalektik Hermeneutiği", *Dokuz Eylül Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi* 4 ( 2017 / 2), 42.

<sup>84</sup> Gadamer, *Truth and Method*, 113, 114. ; Gadamer, *Hakikat ve Yöntem* 1:153,154.

<sup>85</sup> Palmer, *Hermenötik*, 226,227.

<sup>86</sup> Gadamer, *Truth and Method*, 111. ; Gadamer, *Hakikat ve Yöntem*, 1: 149.

Gadamer'e göre insan bilimleri tecrübesi her zaman sanat tecrübesine yakın olmuştur. Çünkü sanat tecrübesi bize doğa bilimlerinin yöntemsel sınırlamalarının dışında kalan bir tecrübe kipinin varlığını kanıtlar.<sup>87</sup> Ona göre sanat eserinde, başka bir yolla ulaşamayacağımız bir hakikatin tecrübe edilmesi sanatın felsefi önemini oluşturmaktadır. Sanat, kendisini rasyonalize etmeye çalışan her girişime direnir. Bu yüzden, felsefe tecrübesi gibi sanat tecrübesi de bilimsel bilincin kendi sınırlarını teslim etmesi için yapılmış çok keskin bir ikaz olarak karşımıza çıkmaktadır.<sup>88</sup>

Gadamer'e göre, bir sanat eseri sadece zevk veren bir nesne olamaz; o aynı zamanda bir sunuştur, o artık bir imaja çevrilmiştir ve bir olgu olarak varlığın gerçekliğine aittir.<sup>89</sup> Bu bağlamda sanatın geçerliliği, onun estetik zevk uyandırmasında değil, varlığı açığa çıkarmasında ortaya çıkar. Sanatı anlamak, onu bir nesne gibi metotlu bir şekilde kesip bölmeye ya da şekli içerikten ayırmakla değil, varlığa açık olmakla ve eserin bize yönelttiği soruları işitmekle mümkün olabilir.<sup>90</sup> Gadamer'e göre, sanat yalnızca estetik olarak anlaşılmalıdır fikri öldürücü bir yanlış anlamadan ibarettir. Bu yanlış anlamamanın kökeninde ise hakikat sorunlarında bilimsel yöntemin egemen olması yatmaktadır.<sup>91</sup>

Sanat deneyimi, sanat eserinin müstakil bir özne karşısında duran bir nesne olmadığını açıkça göstermiştir. Sanat eseri kendi otantik oluşuna sahiptir. Sanat deneyiminin zaman süreci içinde kalabilen konusu, eseri tecrübe eden kişinin öznelliği olmayıp, bizzat eserin kendisidir. Böylece Gadamer sadece estetiğin öznelleştirilmesi görüşünün artık çöktüğünü göstermekle kalmayıp, kendi hermenötüğünün diyalektik ve ontolojik özelliklerini de kanıtlamaya temel olabilecek bir model ortaya koymuştur.<sup>92</sup> Sonuç

---

<sup>87</sup> Bilen, *Çağdaş Yorum Bilim Kuramları*, 116.

<sup>88</sup> Gadamer, *Truth and Method*, XXI. ; Gadamer, *Hakikat ve Yöntem 1: XXXV*.

<sup>89</sup> Palmer, *Hermenötik*, 226,227.

<sup>90</sup> Palmer, *Hermenötik*, 222,223.

<sup>91</sup> Arslan, Yavuzcan, "Türkçe'de Gadamer'e Ön Söz", XX.

<sup>92</sup> Palmer, *Hermenötik*, 229,230.

olarak Gadamer'in felsefi hermenötiğinin şekillenmesinde sanat kavramının önemli bir yere sahip olduğu ifade edebilir.

## 2.8. Gadamer'in Felsefi Hermenötiğinde “Ufuk” Kavramı

Gadamer ufuk kavramını, belirli bir bakış açısından görülebilen her şeyi içine alan vizyon/görüş sahası olarak tanımlar. Gadamer'in ufukların kaynaşması görüşü, hermenötik anlama teorisinin bir başka merkezi unsurudur.<sup>93</sup> Ufukların kesişmesi “etkin tarihsel bilinç”, “hermenötik döngü” ve oyun gibi kavramlarla birlikte onun felsefi hermenötiğinin temelini oluşturur ve anlamının ontolojisini kurar.<sup>94</sup>

Gadamer'in felsefi hermenötiğine göre metnin anlamı sadece ve sadece metnin içine yerleştirildiği anlam ufku ışığında beliren şeydir. Bu bağlamda yabancı bir metni anlamamanın üstesinden gelme derecesi iki anlam ufkunun birbiriyle iletişim kurup kuramayacağına, birbirlerine yaklaşıp yaklaşamayacaklarına bağlıdır. Gadamer bunu ‘ufukların kaynaşması’ olarak adlandırır. Ancak bu, iki ufku da tek ve aynı ufka dönüştüğü anlamına da gelmemektedir. Zira bir ufuk diğerdinden farklıdır. “Benim anlam ufkumun dönüşümünde ne olmuştur?” sorusuna cevap ararken insanın derin bir oluşum geçirdiği görülür. Bu oluşum aynı zamanda bir öğrenme sürecidir ve insan bu şekilde kendi ufkunu genişletmek suretiyle daha çok şey anlar.<sup>95</sup>

Gadamer'in yukarıda vurgulamaya çalıştığı husus, içinde bulunduğumuz ufuk ya da bağlamın geçmiş ufuklar olmadan teşekkül edemeyeceği yani kendi başına mevcut bağlam (ufuk) ın söz konusu olamayacağı ile ilgilidir. Ufukların kaynaşması, belli bir konu (sorun) üzerinde geçmiş ve şimdi arasında sürekli cereyan eden birlik ve ayrılık (ötekilik) diyalektiği demektir. Bu yaklaşımın ‘gelecek’ fik-

<sup>93</sup> Hekman, *Bilgi Sosyolojisi ve Hermeneutik*, 141.

<sup>94</sup> Cevizci, *Felsefe Sözlüğü*, 1665.

<sup>95</sup> Skirbekk, Gilje, *Antik Yunan'dan Modern Döneme Felsefe Tarihi*, 585, 586.

rini göz ardı ettiği düşünülmemelidir.<sup>96</sup> Bu noktada geçmiş ufkun ortaya çıkması önceden açıklığına sahip olmadığımız bir hakikati aydınlatarak geleceğe yönelik yeni bir olanağa kapı aralamış olmaktadır.<sup>97</sup> Buradan hareketle Gadamer'in felsefi hermenötğinde, metni anlamada ufuk kavramının son derece etkin bir role sahip olduğu söylenebilir.

### 2.9. Gadamer'in Felsefi Hermenötğinde “Gelenek” Kavramı

Gadamer, gelenek ve miras fikrini yeniden inşa etmeyi, onun asli doğası ve temelini yeniden keşfetmeyi, sözün kısası, geleneğin anlamını yeniden canlandırmayı hedeflemiştir.<sup>98</sup> Başka bir ifadeyle Gadamer, aydınlanma düşüncesinde geleneğe karşı alınan katı olumsuz tutumu düzeltebilmeyi amaçlamıştır.

Gadamerci anlayışa göre gelenek-akıl veya geçmiş-bugün ilişkisi, aydınlanma döneminde öne çıkan bakış açısından farklı bir şekilde ele alınmalıdır. Aydınlanmacı anlayış, gelenek ile akılı çatıştırıyor ve tercihini akıldan yana koyarak onun geleneğe hâkim olmasını istiyordu. Bu durumda ise gelenek ve akıl bağımsız iki ayrı şey olmalıydı. Oysa gelenek ile akıl arasında böyle keskin bir ayrıma gitmek makul değildir. Çünkü gelenek, geçmişin birikimlerini günümüze taşıyan ve böylece günümüzü şekillendiren bir kültür unsurudur. Ayrıca, gelenek aklın şekillenmesinde rol oynayan önemli faktörlerden biridir. Diğer bir deyişle gelenek, aklın, içinden çıktığı ve işlerken de ayaklarını üzerine bastığı şeydir. Dolayısıyla, aklın gelenekten bağımsız olmasını düşünmek pek mümkün değildir.<sup>99</sup> Geleneği Aydınlanma dönemindeki anlamıyla ve günümüzdeki kullanımıyla, aklın ve akıl hürriyetinin düşmanları olarak görmeye gerek yoktur.<sup>100</sup>

---

<sup>96</sup> Tatar, *Hans- Georg Gadamer ve Hakikat ve Yöntem Adlı Eseri*, 295.

<sup>97</sup> Taşçılar, *Gadamer'in Diyalektik Hermeneutiği*, 44.

<sup>98</sup> G. F. Mclean, “Yaşayan Düşünce Olarak Gelenek: Hans- Georg Gadamer”, Çev. Hafsa Fidan, *Bilimname* 6 (2004/ 3), 26.

<sup>99</sup> Ertürk, *Gadamer'in Felsefi Hermeneutiğinde ‘Ön Yargı’ Kavramı ve Düşündürdükleri*, 67,68.

<sup>100</sup> Palmer, *Hermenötik*, 240.

Gadamer'in felsefi hermenötiğine göre geçmiş, sadece bilince ait bir nesne yapılabilecek olgular yığını olmayıp aksine bizim her anlama eyleminde içerisinde hareket ettiğimiz ve katıldığımız bir nehirdir. Buna göre gelenek, bize karşı değil ama bizim içerisinde bulunduğumuz ve sayesinde var olduğumuz bir şeydir.<sup>101</sup>

### **2.10. Gadamer'in Felsefi Hermenötiğinde “Önyargı” Kavramı**

Heidegger'in Gadamer'in felsefi hermenötiğine etkisi çok yönlü ve derin olmuştur. Bu bağlamda Gadamer'in önyargıyla ilgili değerlendirmelerinde de Heidegger'in etkisi açık bir şekilde görülmektedir. “Anlama döngüsü” ve Heidegger'in bu kavrama özellikle “ön-kavrayış” (fore-conception), “önyargı” (prejudices), “ön-görüş” (fore-sight), “ön-edinim” (fore-having) kavramlarının ışığında bakışı, Gadamer açısından çok şey ifade etmektedir.<sup>102</sup>

Gadamer'in önyargıyla ilgili görüşlerinde Aydınlanma düşüncesinin eleştirisi çok önemlidir. Aydınlanma düşüncesi bir konuyu ele alırken, zihnimizi önyargılardan tamamen temizlememizi ister. Aydınlanma düşüncesine göre incelememizi, herhangi bir önyargının etkisinde kalmadan nesnel bir şekilde gerçekleştirmemiz gerekir. Aydınlanma düşüncesinin ‘önyargı’ ya olan bu ısrarlı olumsuz tavrı, sonuçta, modern bilimsel yöntemin vazgeçilmez özelliği olan ‘objektiflik’ şeklinde kendini göstermiştir. Gadamer'e göre, aydınlanma düşüncesiyle birlikte, aslında hem olumlu hem de olumsuz çağrışımlara sahip olan ve hem pozitif hem de negatif yükü bünyesinde taşıyan ön yargı kavramının, olumlu çağrışımları ve pozitif yükü zihinlerden silinerek sadece olumsuz çağrışımlara sahip olan negatif yükü öne alınmıştır. Bu şekilde geleneğin eleştirisinin yapılması ve hatta zihnimizden atılması suretiyle de belirleyici bir ön

---

<sup>101</sup> Palmer, *Hermenötik*, 232.

<sup>102</sup> Yücel Dursun, “Gadamer'in Hakikat Anlayışının İki Kaynağı ve Hermeneutik'in Görevi”, *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi* 21/1 (2004), 221.

yargı rolüne son verilmesi hedeflenmiştir.<sup>103</sup> Gadamer yorumlama konusunda, bilimin önyargılardan tamamen arındırılmış nesnellik idealine karşı çıkar.<sup>104</sup> Ona göre Aydınlanma'nın temel önyargısı bizatihi önyargıya karşı önyargısıdır; bu önyargı geleneğin gücünü reddetmektedir. Gadamer felsefi hermenötğinde önyargı kavramını hem pozitif hem de negatif değere sahip olabilecek bir düşünce unsuru olarak değerlendirir.<sup>105</sup>

Gadamer, sürekli olarak bir anlamın ufkuna batmış durumda olduğumuzu vurgular. Ona göre tüm amaçlarımız önyargılar ve peşin hükümler taşır. Bu bağlamda Gadamer anlamanın önyargılarımız tarafından yönlendirildiğini öne sürer.<sup>106</sup> Ona göre kişinin önyargıları sadece kendisinin yargıları olmayıp, aynı zamanda kendisinin tarihsel oluşunun bir realitesidir. Kısaca, önyargılar kendilerinden vazgeçebileceğimiz veya vazgeçmemiz gereken şeyler değildir. Onlar bizim tarihi anlamamıza imkân sağlayan varlığımızın temelidir.<sup>107</sup>

Gadamer'e göre önyargılar, anlamanın ön-şartı ve yapı taşları durumundadır. O, zihnimizi ön yargılardan temizleyerek onlardan kurtulmak bir yana önyargılar olmadan anlamanın düşünülmesi veya gerçekleşmesinin mümkün olamayacağını belirtir. Kısaca ifade etmek gerekirse eskiden zararlı ve kurtulmamız gereken baş belası şeyler olduğu iddia edilen ön yargılara, Gadamerci yaklaşımla beraber 'gerekli şeyler' gözüyle bakıldığı hatta onlara 'anlamanın hammadresi' olma rolünün verildiği görülmektedir.<sup>108</sup> Bu bağlamda

---

<sup>103</sup> Ertürk, *Gadamer'in Felsefi Hermeneütğinde 'Ön Yargı' Kavramı ve Düşündürdükleri*, 60.

<sup>104</sup> Dawid E. Linge, Editor's Introduction, Hans Georg Gadamer, *Philosophical Hermeneutics* içinde, Trans. and Ed. Dawid E. Linge, University of California Press, London 2008, s.XVII.

<sup>105</sup> Hans Georg Gadamer, *Hakikat ve Yöntem 2*, Çev. Hüsamettin Arslan- İsmail Yavuzcan (İstanbul: Paradigma Yay., 2009), 11.

<sup>106</sup> Göka, Topçuoğlu, Aktay, *Önce Söz Vardı, Yorumsamacılık Üzerine Bir Deneme*, 54.

<sup>107</sup> Palmer, *Hermenötik*, 238,239.

<sup>108</sup> Ertürk, *Gadamer'in Felsefi Hermeneütğinde 'Ön Yargı' Kavramı ve Düşündürdükleri*, 66.



Gadamer'in önyargı kavramına yönelik değerlendirmelerinin onun felsefesinin en tartışmalı yönlerinden birini teşkil etmesi şaşırtıcı değildir.<sup>109</sup>

Gadamer, önyargılarımızın eleştirilemeyeceklerini, dil ve tarih içinde dönüştürülemeyeceklerini öne sürmez; önyargıların dil ve tarih dışında bir konumdan eleştirilemeyeceklerini öne sürer.<sup>110</sup> Anlamada ön yargılara yer verme noktasında önyargılar meşru olmakla birlikte ön yargılara sınırsız bir alan tanımak suretiyle onlara sorgusuz sualsiz teslim olmak suretiyle anlamamızı mutlak şekilde ön yargılarımızın belirlemesine müsaade etmek doğru değildir. Ön yargıların anlamadaki işlevi, bir başlangıç noktası olmasıdır.<sup>111</sup> Buradan hareketle Gadamer'e göre felsefi hermenötiğin görevinin bütün önyargıların değil de anlamayı engelleyen gizli önyargıların üstesinden gelmek olduğu söylenebilir.<sup>112</sup>

Gadamer'e göre önyargı kavramı aydınlanma düşüncesinden günümüze geldiği gibi olumsuz içerikli ve bizi sınırlayan bir şey olmayıp, bize olumlu katkıları olan ve anlama sürecimizi başlatan çok önemli bir unsurdur.

### **Sonuç**

Gadamer'in felsefi hermenötiğinin konu edinildiği bu çalışmada onun felsefi hermenötik kuramının çok önemli iddialara sahip olduğu ve bu iddiaların hala güncelliğini korumasının tesadüf olmadığı görülmüştür. Buradan hareketle Gadamer'in felsefi hermenötik kuramının hermenötiğin anlaşılması noktasında önemli katkılar sağladığını söylemek mümkündür.

---

<sup>109</sup> Linge, Editor's Introduction, XV.

<sup>110</sup> Wachterhauser, *Söylediğimiz Şey olmamız Gerekir mi? İnsan Bilimlerinde Hakikat Üzerine Gadamer*, 142.

<sup>111</sup> Ertürk, *Gadamer'in Felsefi Hermeneutiğinde 'Ön Yargı' Kavramı ve Düşündürdükleri*, 67.

<sup>112</sup> Erdal İsbir, "Provokatif Bir Düşünür Olarak H. G. Gadamer, Kaygı", *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Felsefe Dergisi* 21 (2013), 82.

Gadamer'in felsefi hermenötiğini bu denli önemli kılan şey, onun hermenötiği ontolojik boyutta ele alması, hermenötiği yalnızca epistemolojik bir problem olarak görmeyip ona doğrudan felsefi bir problem olarak yaklaşması ve hermenötiğin evrenselliği iddiasıdır. Bu bağlamda Gadamer, başta anlama sorunu olmak üzere ele aldığı tüm konulara her zaman felsefi bir derinlikle yönelmeyi hedeflemiş ve hermenötiğin evrenselliği iddiasını temellendirme gayretinde olmuştur.

Onun felsefi hermenötiğinde öne çıkan husus ise, Gadamer'in modern bilimin yöntem anlayışına karşıt olan tutumudur. Her ne kadar felsefi hermenötiğinin temeli olan eseri "Hakikat ve Yöntem" adını taşısa da Gadamer, yöntem konusunu doğrudan problem edinmemiş ve her zaman hakikati yöntemin önüne koymuştur. Onun yönetime karşı takındığı bu olumsuz tavır yüzeysel olmayıp çok ciddi ve derin tenkitleri içermektedir.

Gadamer'in Aydınlanma düşüncesinin temelini oluşturan bazı görüşlere karşı takındığı tavır da onun felsefi hermenötiğinin anlaşılabilirliği için ayrı bir öneme sahiptir. Özellikle gelenek ve önyargı kavramlarının Aydınlanma düşüncesiyle birlikte büyük bir sapmaya uğradığını ve yanlış anlaşıldığını iddia eden Gadamer, felsefi hermenötiğinde gelenek ve önyargı kavramlarını, bu çalışmanın ilgili kısımlarında da belirtildiği üzere, anlama süreci için vazgeçilmez temel unsurlar olarak ele almıştır.

Bütün bu değerlendirmeler ışığında Gadamer'in felsefi hermenötiğinin, hermenötiğe yeni bir soluk getirdiğini, hermenötiğin anlaşılması noktasında yeni ufuklar açtığını söylemek mümkündür.

### **Kaynakça**

Arslan Hüsamettin, İsmail Yavuzcan. "Türkçe'de Gadamer'e Ön Söz". Hans Georg Gadamer, *Hakikat ve Yöntem Birinci Cilt içinde*, Çev. Hüsamettin Arslan, İsmail Yavuzcan. İstanbul: Paradigma Yay., 2008.

Bernstein, Richard J. "Hermeneutikten Praksise", *Retorik*,

- Hermeneutik ve Sosyal Bilimler, İnsan Bilimlerinde Retoriğe Dönüş.* Çev. ve der. Hüsamettin Arslan, İstanbul: Paradigma Yay., 2002.
- Bilen, Osman. *Çağdaş Yorumbilim Kuramları Romantik, Felsefi, Eleştirel Hermeneutik.* Ankara: Kitâbiyât Yay., 2002.
- Bruns, Gerard. *Antik Hermeneutik.* Çev. İhsan Durdu. İstanbul: Yeni Zamanlar Yay., 2001.
- Cevizci, Ahmet. *Paradigma Felsefe Sözlüğü.* İstanbul: Paradigma Yay., 2005.
- Coşkun, Seyit. Gadamer’de Hermeneutik Yöntem, *Kaygı. Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Felsefe Dergisi* 12, 2009.
- Dieter, Misgeld. “Gadamer’in Hermeneutiği Üzerine”. *Hermeneutik ve Hümaniter Disiplinler.* Çev. ve der. Hüsamettin Arslan. İstanbul: Paradigma Yay., 2002.
- Dilthey, Wilhelm. *Hermeneutik ve Tin Bilimleri.* Çev. Doğan Özlem. İstanbul: Paradigma Yay., 1999.
- Dursun, Yücel. Gadamer’in Hakikat Anlayışının İki Kaynağı ve Hermeneutik’in Görevi. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi* 21/1, 2004.
- Ertürk, Ramazan. Gadamer’in Felsefi Hermeneutiğinde ‘Ön Yargı’ Kavramı ve Düşündürdükleri, *Felsefe Dünyası, Türk Felsefe Derneği Yayını.* 38, 2003.
- G. Skirbekk, N. Gilje. *Antik Yunan’dan Modern Döneme Felsefe Tarihi.* Çev. Emrah Akbaş, Şule Mutlu. İstanbul: Kesit Yay., 2006.
- Gadamer, Hans Georg. *Truth and Method.* Trans. Joel Weinsheimer, Donald G. Marshall. Bloomsbury Publishing, 2013.
- Gadamer, Hans Georg. *Philosophical Hermeneutics.* Linge, Trans. and Ed. Dawid E. Linge, London: University of California Press, 2008.

- Gadamer, Hans Georg. *Hakikat ve Yöntem Birinci Cilt*. Çev. Hüsamettin Arslan, İsmail Yavuzcan. İstanbul: Paradigma Yay., 2008.
- Gadamer, Hans Georg. *Hakikat ve Yöntem İkinci Cilt*. Çev. Hüsamettin Arslan, İsmail Yavuzcan. İstanbul: Paradigma Yay., 2009.
- Gadamer, Hans Georg. "Hermeneutik", *Hermeneutik Üzerine Yazılar*. Çev. ve der. Doğan Özlem. İstanbul: İnkılâp Yay., 2003.
- Gadamer, Hans Georg. "Hermeneutik Refleksiyonun Kapsamı ve Fonksiyonu" *Retorik, Hermeneutik ve Sosyal Bilimler, İnsan Bilimlerinde Retoriğe Dönüş*. Çev. ve der. Hüsamettin Arslan. İstanbul: Paradigma Yay., 2002.
- Gadamer, Hans Georg. "Hermeneutik Problemin Evrenselliği", *Hermeneutik ve Hümaniter Disiplinler*. Çev. ve der. Hüsamettin Arslan. İstanbul: Paradigma Yay., 2002.
- Göka, Erol- Abdullah Topçuoğlu- Yasin Aktay. *Önce Söz Vardı, Yorumsamacılık Üzerine Bir Deneme*. Ankara: Vadi Yay., 1999.
- Hekman, Susan. *Bilgi Sosyolojisi ve Hermeneutik, Mannheim, Gadamer, Foucault ve Derrida*. Çev. Hüsamettin Arslan-Bekir Balkız. İstanbul: Paradigma Yay., 1999.
- Inwood, Michael. "Hermeneutics". *Concise Routledge Encyclopedia of Philosophy*. London and New York: Routledge, 2000.
- İsbir, Erdal. "Provokatif Bir Düşünür Olarak H. G. Gadamer, *Kaygı*". *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Felsefe Dergisi* 21, 2013.
- Linge, Dawid E. "Editor's Introduction". Hans Georg Gadamer, *Philosophical Hermeneutics* içinde. Trans. and Ed. Dawid E. Linge, London: University of California Press, 2008.
- Mclean, G. F. "Yaşayan Düşünce Olarak Gelenek: Hans Georg Gadamer." Çev. Hafsa Fidan. *Bilimname* VI, 2004.
- Ormiston, Gayle L. Alan D. Schrift. "Hermeneutiğe Giriş",

- Hermeneutik ve Hümaniter Disiplinler.* Çev. ve der. Hüsamettin Arslan. İstanbul: Paradigma Yay., 2002.
- Özcan, Zeki. *Teolojik Hermenötik.* İstanbul: Alfa Yay., 1998.
- Palmer, Richard E. *Hermenötik.* Çev. İbrahim Görener. İstanbul: Anka Yay., 2002.
- Taşçılar, Feysel. “Gadamer’in Diyalektik Hermeneutiği.” *Dokuz Eylül Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi* 2/ 2017.
- Tatar, Burhanettin. “Hans- Georg Gadamer ve Hakikat ve Yöntem (Wahrheit und Methode) Adlı Eseri.” *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 12-13, 2001.
- Tatar, Burhanettin. *Felsefî Hermenötik ve Yazarın Niyeti, Gadamer versus Hirsch,* Ankara: Vadi Yay., 1999.
- Tatar, Burhanettin. *Hermenötik.* İstanbul: İnsan Yay., 2004.
- Topakkaya, Arslan. *Felsefî Hermeneutik. Süleyman Demirel Üniversitesi Felsefe Bölümü Dergisi* 4/ 2007.
- Vilhauer, Monica. *Gadamer’s Ethics of Play.* Lanham, Maryland: Lexington Books, 2010.
- Wachterhauser, Brice R. “Söylediğimiz Şey olmamız Gerekir mi? İnsan Bilimlerinde Hakikat Üzerine Gadamer”, *Hermeneutik ve Hümaniter Disiplinler.* Çev. ve der. Hüsamettin Arslan. İstanbul: Paradigma Yay., 2002.
- Wright, Kathleen. “Gadamer”. *Concise Routledge Encyclopedia of Philosophy.* London and New York: Routledge, 2000.

## **Prominent Issues in Gadamer's Philosophical Hermeneutics**

### **Summary**

Hermeneutics which concern the art of interpretation, is originally referred as the theory and method of interpreting the Bible and other complicated texts. However, hermeneutics is also defined as the art of interpreting any expression, meaning, text or work of art in general. Hermeneutics is a tradition of thinking or philosophical contemplation that tries to clarify the concept of “understanding”. Thus hermeneutics legitimizes the research into the depth of the phenomenon of understanding.

Philosophical hermeneutics is generally described as the process of formulating philosophical ideas on hermeneutic discipline. In this framework, three different definitions of philosophical hermeneutics come out. In its first definition, philosophical hermeneutics is the general doctrine of understanding and interpreting texts, in its second definition, it is the doctrine that helps understanding human behaviors and works, and thirdly, it is defined as an effort of human beings to understand their ontological bases. But in its specific definition, the philosophical hermeneutics is the name given to the philosophical position of Gadamer.

According to Gadamer, the task of hermeneutics is to re-read the meaning, since the “meaning” is involved in not only in speaking and writing but also in all human creations. Hermeneutics for Gadamer is neither just a method of spiritual sciences, nor is it the art of understanding and interpreting all kinds of works better. Hermeneutics is an area that is directly related to the personal existence of the human being, to his temporality as well as to his historicity, his mortality, his tradition, religion and culture. In short, hermeneutics is a discipline that seeks to understand the secret of human existence, and in doing so to establish an essential unity with other people. Concisely, hermeneutical research for Gadamer is a questioning of existence, and it is language research at the final point.

Gadamer says that hermeneutics is not only about under-

standing culture, but it is a way of understanding everything, and insists that it is universal in this sense. At this point, Gadamer claims that the hermeneutic is universal as the basis of interpersonal experiences, both in history and now.

The German philosopher Hans-Georg Gadamer is best known for his views on the philosophical hermeneutic. For Gadamer, philosophical hermeneutics is fundamental to all our understanding of the world and hence to all the different forms in this conception. One of Gadamer's philosophical hermeneutics' primary target is to eliminate what is called the inferiority complex of the social sciences. In this context, he argues that human sciences are prior to the natural sciences, emphasizing that understanding human is prerequisite for understanding everything. In short, human sciences are different from natural sciences because they are directly related to self-understanding.

What makes Gadamer's philosophical hermeneutics so important is the treatment of hermeneutics in an ontological dimension. Indeed, Gadamer treats hermeneutics as a philosophical problem rather than as an epistemology problem, and his claim of the universality of hermeneutics. In this context Gadamer, always strives to address all the issues he dealt with, with a philosophical depth, and has always sought to base his claim on the universality of the hermeneutics.

**Keywords:** Hermeneutics, philosophical hermeneutics, method, meaning, interpretation.